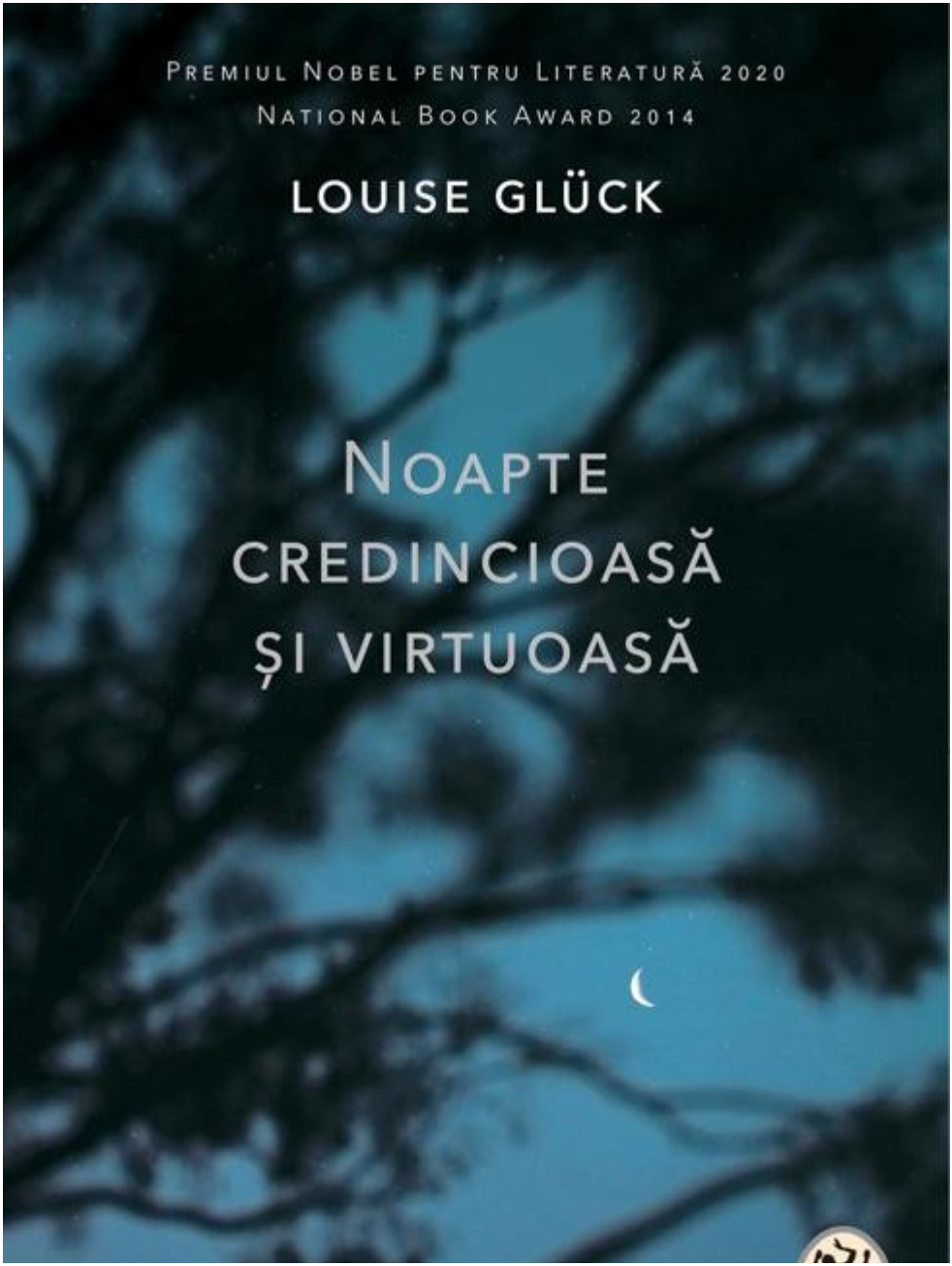
PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ 2020
NATIONAL BOOK AWARD 2014
LOUISE GLÜCK
NOAPTE CREDINCIOASĂ ȘI VIRTUOASĂ

Louise Glück

Noapte credincioasă şi virtuoasă

Traducere de Bogdan-Alexandru Stănescu

Editura Pandora M

2021

Autor: Louise Glück

Titlul original: Faithful and Virtuous Night

Copyright © 2014

All rights reserved

Copyright © Pandora M, 2021, pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490,

Bucureşti

Tel.:

+4 021 300 60 90;

Fax:

+4 0372 25 20 20

www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-398-6

ISBN (epub): 978-606-978-503-4

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

editori:

Magdalena Mărculescu

Silviu Dragomir

fondator:

Ion Mărculescu, 1994

director editorial:

Bogdan-Alexandru Stănescu

redactare:

Domnica Drumea

design:

Andrei Gamarţ

director producţie:

Cristian Claudiu Coban

dtp:

Gabriela Anghel

Conţinutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau

parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimţământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosinţă al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparţin persoanei juridice Pandora Publishing SRL.

Nota traducătorului

În volum există unele omofonii imposibil de redat în limba română, precum cea din titlu şi din poemul omonim, între cuvintele knight şi night („my brother was reading a book he called / the faithful and virtuous night”), sau, în acelaşi registru, polisemii precum „made with my left hand – / «left» also, as «remaining»„.

Sperăm însă că am reuşit să „echivalăm” austeritatea şi ambiguităţile de substanţă ale volumului.

Parabolă

Mai întâi ne-am despuiat de bunurile lumeşti, după cum ne-nvaţă Sf. Francisc,

aşa încât sufletele să nu ne fie distrase

de câştig sau de pierdere, dar şi pentru ca

trupurile să poată străbate uşor

trecătorile de munte, a trebuit apoi să discutăm

încotro, unde-am putea merge, a doua-ntrebare fiind

de-ar trebui s-avem un scop, la care

mulţi dintre noi au protestat îndârjiţi că un asemenea scop

ar corespunde bunurilor lumeşti, fiind adică limitare ori constrângere,

pe când ceilalţi au spus că tocmai acest cuvânt ne sfinţea

pelerini, iar nu rătăcitori: în mintea noastră, cuvântul era tradus

ca un vis, un ceva-căutat, aşa că prin concentrare l-am fi putut zări

licărind printre pietre, fără să trecem orbi pe lângă el; fiece

nouă problemă am dezbătut-o la fel, plenar, cu argumente aruncate dintr-o parte-n alta,

aşa c-am devenit, zic unii, mai puţin flexibili, mai resemnaţi,

soldaţi într-un război inutil. Şi neaua s-a aşternut pe noi, vânturile ne-au bătut,

apoi cu vremea s-au domolit – unde fusese zăpadă, multe flori au răsărit,

şi unde stelele luciseră, soarele-a urcat peste coronamentul copacilor,

aşa c-am avut din nou umbră; de multe ori s-a-ntâmplat aşa.

Şi ploaie, şi potop câteodată, şi avalanşe, în care

unii dintre noi au dispărut, şi câteodată păream să fi

ajuns la un acord, cu urcioarele de apă

aburcate pe umăr; dar întotdeauna acel moment trecea, aşa că

(după mulţi ani) eram încă-n prima fază, încă

ne pregăteam să pornim într-o călătorie, dar eram schimbaţi;

o puteam vedea unii la alţii; ne schimbaserăm deşi

nu făcuserăm un pas, şi cineva a spus, ah, uite cât am îmbătrânit, călătorind

doar dinspre zi spre noapte, nici înainte, nici în lături, iar asta părea

în mod ciudat, miraculos. Iar cei ce credeau c-avem nevoie de un scop

credeau că acesta este scopul, iar cei ce credeau că trebuie să rămânem liberi

pentru a afla adevărul credeau că acesta fusese revelat.

O aventură

1.

Mi-am dat seama, într-o noapte, pe când adormeam,

c-o terminasem cu toate aventurile

cărora le fusesem atâta timp sclavă. Ai terminat cu dragostea?

a murmurat inima mea. La care-am răspuns că multe descoperiri profunde

ne-aşteaptă, sperând, în acelaşi timp, să nu-mi ceară

exemple. Pentru că nu aveam. Dar credinţa-n existenţa lor –

asta era, cu siguranţă, ceva.

2.

A doua noapte mi-a adus acelaşi gând,

de data asta despre poezie, iar în nopţile ce au urmat

diferite alte pasiuni şi senzaţii au fost, la fel,

lăsate deoparte pe vecie, şi-n fiecare noapte inima mea

îşi deplângea viitorul, ca un copilaş lipsit de jucăria preferată.

Dar aceste despărţiri, am spus, fac parte din natura lucrurilor.

Şi iar am vorbit despre vastele teritorii

ce se deschid în faţa noastră odată cu fiece rămas-bun. Şi cu acea frază am devenit

un cavaler glorios călărind în apus, iar inima

mi-a devenit armăsarul.

3.

Intram, vei înţelege, în regatul morţii,

deşi, de ce era peisajul lui atât de convenţional

nu ştiam să spun. Şi aici zilele erau foarte lungi

pe când anii foarte scurţi. Soarele se scufunda în spatele piscului îndepărtat.

Stelele străluceau, luna poleită creştea şi descreştea. Apoi

mi-au apărut chipuri din trecut:

mama şi tata, surioara mea pe când era copilă; se pare că nu

terminaseră ce aveau să-mi spună, deşi acum

puteam să-i aud pentru că inima-mi tăcuse.

4.

În acest moment, am ajuns la prăpastie

însă cărarea, am văzut, nu cobora spre a trece dincolo;

mai curând, însă, netezită, continua la aceeaşi înălţime

cât vedeai cu ochii, deşi treptat

muntele ce-o purta se risipise complet

aşa încât m-am trezit călărind domol în aer –

peste tot prin jur, cei morţi mă aplaudau, bucuria de a-i fi găsit

umbrită de sarcina de a le răspunde –

5.

Aşa cum fuseserăm cu toţii carne, de-a valma,

acum abur eram.

Aşa cum fuseserăm mai înainte obiecte cu umbră,

acum eram substanţă fără formă, chimicale evaporate.

De două ori a nechezat inima mea,

sau poate de două ori a negat – era greu de spus.

6.

Aici viziunea a luat sfârşit. Eram în pat, soarele dimineţii

se-nălţa mulţumit, pilota din puf

mi se-aduna în troiene albe peste picioare.

Fuseseşi cu mine – în cealaltă pernă era o scobitură.

Scăpaserăm de moarte – ori asta o fi fost priveliştea din prăpastie?

Trecutul

O luminiţă apare pe cer

dintr-odată, printre

două crengi de pin, acele lor fine

desenate acum pe suprafaţa strălucitoare

şi deasupra acestui

paradis înalt, împănat

Adulmecă aerul. Acesta e mirosul pinului alb,

cel mai intens atunci când vântul îl răscoleşte,

iar sunetul ce-l scoate e la fel de straniu,

ca sunetul vântului într-un film –

Umbre mişcătoare. Frânghiile

îşi scot sunetul lor. Ce auzi acum

va fi sunetul privighetorii, chordata,

bărbătuşul curtează femela –

Frânghiile mişcă. Hamacul

se leagănă-n vânt, strâns

legat între doi pini.

Adulmecă aerul. Acesta este mirosul pinului alb.

Vocea mamei mele o auzi,

ori e doar zgomotul pe care-l fac copacii

când trece vântul prin ei?

Că oare ce sunet ar putea să scoată

de ar trece prin nimic?

Noapte credincioasă şi virtuoasă

Povestea mea începe foarte simplu: vorbeam şi eram fericită.

Sau: vorbeam, deci eram fericită.

Sau: eram fericită, deci vorbeam.

Eram ca o lumină puternică ce traversează o cameră întunecată.

Dacă e aşa de greu să încep, imaginează-ţi cum îmi va fi să închei – Pe patul meu, cearşafuri imprimate cu iahturi colorate

inducând, simultan, viziuni ale aventurii (sub forma unor explorări)

şi senzaţii de blândă legănare, ca-ntr-un scrânciob.

Primăvară, şi draperiile flutură.

Adierile pătrund în cameră, aducând primele insecte.

Zumzetul ca o rugăciune.

Amintiri

esenţiale dintr-o memorie cuprinzătoare.

Puncte de limpezime într-o pâclă de ceaţă, vizibile cu intermitenţă,

ca un far a cărui unică misiune

e să emită un semnal.

Dar care e de fapt raţiunea farului?

Acesta este nordul, spune el.

Şi nu: eu sunt portul unde tragi în siguranţă.

Spre iritarea lui, împărţeam camera asta cu fratele meu mai mare.

Ca să mă pedepsească pentru că exist, mă ţinea trează, citind

poveşti de aventuri la lumina gălbuie a lămpii de veghe.

Obiceiurile de demult: fratele meu, pe partea lui de pat,

supus, dar din proprie voinţă,

capul luminat, aplecat deasupra braţelor, chipul în întuneric –

La vremea despre care vorbesc,

fratele meu citea o carte căreia-i spunea

noapte credincioasă şi virtuoasă.

Aceasta să fi fost noaptea-n care el citea, în care eu stăteam trează?

Nu – era o noapte de demult, un lac al beznei din care

o stânc-a răsărit, iar din stâncă

o sabie a crescut.

În mintea mea, un du-te-vino de senzaţii,

un zumzet stins, ca al insectelor.

Când nu-l urmăream pe fratele meu, stăteam în pătuţul pe care-l împărţeam

fixând tavanul – niciodată

partea mea preferată a camerei. Îmi amintea

de tot ce nu vedeam, de cer, evident, dar şi mai dureros

de părinţii mei stând pe nori albi, purtând hainele lor albe de călătorie.

Totuşi, şi eu călătoream,

în cazul de faţă imperceptibil

din noaptea aceea şi până-n dimineaţa următoare,

şi eu aveam o ţinută specială:

pijamale cu dungi.

Imaginează-ţi, de vrei, o zi de primăvară.

O zi nevinovată: ziua mea de naştere.

Jos, trei cadouri pe masa din bucătărie.

Într-o cutie, batistuţe călcate, cu monogramă.

În a doua, creioane colorate aranjate

pe trei rânduri, ca-ntr-o fotografie de şcoală.

În ultima cutie, o carte intitulată Prima mea carte de citit.

Mătuşa mea a împăturit hârtia de împachetat cu model;

panglicile au fost rulate în trei ghemuri elegante.

Fratele meu mi-a dat un baton de ciocolată

învelit în staniol.

Apoi, dintr-odată, am rămas singură.

Poate că ocupaţia unui copil foarte mic

este să observe şi să asculte:

Din punctul acesta de vedere, toată lumea era ocupată –

am ascultat sunetele variate scoase de păsările pe care le hrăneam,

triburile de insecte ce eclozau, cele mici

târându-se de-a lungul pervazului, şi de sus

maşina de cusut a mătuşii mele care

dădea găuri într-un morman de rochii –

Neliniştită, eşti neliniştită?

Aştepţi ca ziua să se sfârşească, aştepţi ca fratele tău să se-ntoarcă la cartea lui?

Să revină noaptea, credincioasă, virtuoasă,

să lecuiască, pentru scurt timp, schisma dintre

tine şi părinţii tăi?

Asta nu s-a întâmplat, bineînţeles, imediat.

Până atunci, era ziua mea;

cumva, începutul luminos a devenit

interminabilul mijloc.

Vreme blândă pentru final de-april. Nori

pufoşi deasupra capului, plutind printre meri.

Am luat Prima mea carte de citit, ce părea să fie

o poveste despre doi copii – nu ştiam să citesc cuvintele.

Pe-a treia pagină a apărut un câine.

Pe-a cincea era o minge – unul dintre copii

o aruncase mai sus decât părea posibil, şi atunci

câinele s-a înălţat, plutind pe cer după minge.

Asta părea să fie povestea.

Am dat paginile. Când am terminat

am luat-o de la capăt, aşa încât povestea a căpătat o formă circulară,

asemenea zodiacului. Mă ameţea. Mingea galbenă

părea promiscuă, la fel de

confortabilă în mâinile băiatului şi-n gura câinelui –

Braţe, pe sub mine, mă ridică.

Ar fi putut fi braţele oricui,

ale unui bărbat, ale unei femei.

Lacrimi îmi picură pe pielea dezvelită. Lacrimile cui?

Sau eram afară în ploaie, aşteptând maşina?

Ziua devenise instabilă.

În marele albastru apăruseră fisuri, sau,

mai precis, nori negri improbabili

s-au impus pe fondul de azur.

Undeva, pe ţărmurile cele mai îndepărtate ale timpului,

mama şi tata

plecau în ultima lor călătorie,

mama îşi săruta cu drag noul copilaş, tata

îl arunca pe fratele meu în aer.

Şedeam la fereastră, alternând

prima mea lecţie de citit cu

observarea scurgerii timpului, introducerea mea

în filosofie şi religie.

Poate am aţipit. Când m-am trezit,

înfăţişarea cerului se schimbase. Cădea o ploaie uşoară,

ce făcea ca totul să pară proaspăt şi nou –

Am continuat să privesc fix

la joaca frenetică a câinelui

cu mingea galbenă, obiect

ce în curând avea să fie înlocuit

cu altul, poate o jucărie moale –

Şi-apoi, brusc, se-nserase.

am auzit vocea fratelui meu

care striga s-anunţe c-a ajuns acasă.

Cât de bătrân părea, mai bătrân decât de dimineaţă.

Şi-a aşezat cărţile lângă suportul de umbrele

şi s-a dus să se spele pe faţă.

Bretelele uniformei

i se bălăngăneau mai jos de genunchi.

Habar nu ai cât de şocat e

un copil mic

atunci când un lucru continuu se opreşte.

Sunetul, în acest caz, venind dinspre camera de cusut,

ca un burghiu, însă venind de departe –

a dispărut. Peste tot era tăcere.

Şi apoi, în tăcere, zgomot de paşi.

Şi apoi eram toţi laolaltă, mătuşa şi fratele meu.

Apoi s-a pus de ceai.

În dreptul meu, o felie de tort cu ghimbir

şi în mijlocul feliei,

o singură lumânare, de aprins mai târziu.

Ce tăcută eşti, a spus mătuşa mea.

Era adevărat –

din gură nu-mi ieşeau sunete. Şi totuşi

erau în capul meu, exprimate, e posibil,

într-o formă mai puţin exactă, probabil gândite,

deşi la vremea aceea încă-mi păreau a fi sunete.

Era ceva acolo unde nu fusese nimic.

Sau ar trebui să spun, nu era nimic acolo

dar fusese spurcat de-ntrebări – Capul îmi roia de întrebări; aveau această calitate

de a fi cumva organizate, ca planetele –

Afară se lăsa noaptea. Asta să fi fost oare

noaptea aceea pierdută, împânzită cu stele, pătată de lumina lunii,

ca un soi de substanţă chimică ce conserva

tot ce era scufundat în ea?

Mătuşa mea aprinsese lumânarea.

Întunericul mătura ţinutul,

iar pe mări plutea noaptea

ţintuită de-o bucată de lemn –

De-aş fi putut vorbi, ce aş fi spus?

Cred că aş fi spus

adio, căci într-un fel

era adio –

Ei bine, ce să fac? Nu mai eram

bebeluş.

Găseam alinare în întuneric.

Vedeam, difuz, bărcile cu pânze

albastre şi galbene de pe faţa de pernă.

Eram doar cu fratele meu;

stăteam întinşi în întuneric, respirând laolaltă,

intimitatea cea mai profundă.

Îmi venise ideea că toate fiinţele omeneşti se împart

între cei ce vor să meargă înainte

şi cei ce vor să se-ntoarcă.

Sau, s-ar putea spune, cei ce vor să continue să meargă

şi cei ce vor să fie opriţi din drum

de sabia învăpăiată.

Fratele meu m-a luat de mână.

Curând, şi ea avea să se-ndepărteze, plutind

deşi, poate, în mintea fratelui meu,

va supravieţui, devenind imaginară –

Odată ce-ai început, cum te mai poţi opri?

Presupun că pot pur şi simplu aştepta să fiu întreruptă

ca, în cazul părinţilor mei, de un copac masiv –

şalupa, ca să zic aşa, va fi trecut

pentru ultima oară printre munţi.

Ceva, se zice, precum alunecarea-n somn,

spre care m-am îndreptat.

A doua zi, puteam vorbi din nou.

Mătuşa mea a fost copleşită de fericire –

se pare că fericirea mea îi fusese dată ei, însă

ea avea mai mare nevoie, trebuia să crească doi copii.

Eram mulţumită cu îngândurarea mea.

Îmi treceam zilele cu creioanele colorate

(curând consumasem culorile închise)

deşi ce vedeam, după cum i-am spus mătuşii,

era mai puţin o redare efectivă a lumii

şi mai curând o viziune a transformării ei

ulterioare trecerii prin pustiul din mine.

Ceva precum, am spus, lumea în primăvară.

Când nu mă preocupa lumea

făceam desene cu mama,

pentru care poza mătuşa mea,

ţinând în mână, la cererea mea,

o crenguţă de sicomor.

Cât despre misterul tăcerii mele:

am fost nedumerită

mai puţin de retragerea sufletului meu decât de

întoarcerea lui, pentru că s-a-ntors cu mâna goală –

Cât de adânc se-afundă acest suflet,

ca un copil în supermarket,

căutându-şi mama –

Poate-i ca un scufundător

cu destul aer în tubul lui de oxigen doar

cât să exploreze adâncurile câteva minute sau aşa ceva –

apoi plămânii îl trimit înapoi.

Dar ceva, eram sigură, li se opunea plămânilor,

probabil o dorinţă de moarte – (folosesc cuvântul suflet ca pe un compromis).

Bineînţeles, într-un fel, nu eram cu mâna goală:

aveam creioanele mele colorate.

În alt fel, chiar asta vreau să zic:

acceptasem surogate.

Era o provocare să folosesc culorile vii,

cele care mai rămăseseră, deşi mătuşa mea le prefera, bineînţeles –

considera că toţi copiii trebuie să fie veseli.

Şi aşa a trecut timpul: am devenit

băiat, ca fratele meu, apoi

bărbat.

Cred că aici te părăsesc. Se pare că

nu există încheiere perfectă.

Într-adevăr, sunt infinite încheieri.

Sau poate că, odată ce-ai început,

nu mai sunt decât încheieri.

Teoria memoriei

Acum mult, mult timp, înainte să fiu o artistă chinuită, bolnavă de dor, dar incapabilă să am legături afective trainice, cu mult înainte de asta, eram o conducătoare glorioasă care unise un ţinut dezbinat – aşa mi-a spus o ghicitoare care mi-a citit în palmă. Lucruri măreţe, a spus, îţi stau în faţă, sau poate-n urmă; e dificil de spus cu siguranţă. Şi totuşi, a adăugat, care-i diferenţa? Acum eşti o copilă ce se ţine de mână cu o ghicitoare. Restul nu-i decât ipoteză şi vis.

Tăcere plină de vorbe tăioase

Hai să-ţi spun ceva, a zis bătrâna.

Eram aşezate faţă-n faţă,

în parcul din –, oraş celebru pentru păpuşile din lemn.

La vremea aia, fugisem de-o relaţie tristă de iubire

şi, ca un soi de penitenţă ori autopedepsire, munceam

într-o fabrică, unde ciopleam minuscule mânuţe şi picioruşe.

Parcul mi-era consolarea, în special în răstimpul liniştit

de după asfinţit, când era adesea pustiu.

Dar în seara aia, când am intrat în ce era cunoscut drept Grădina Contesei,

am văzut că cineva mi-o luase înainte. Îmi dau seama acum

că aş fi putut trece mai departe, însă eram fixată pe

această destinaţie; toată ziua mă gândisem la cireşii

plantaţi în luminiş, a căror perioadă de înflorire aproape trecuse.

Stăteam în tăcere. Se lăsa amurgul

şi odată cu el a venit o senzaţie de îngrădire

ca-ntr-un compartiment de tren.

Când eram tânără, a spus ea, îmi plăcea să străbat cărarea din grădină în amurg

şi dacă drumul era destul de lung, vedeam cum răsare luna.

Asta era pentru mine marea desfătare: nu sexul, nu mâncarea, nu plăcerile lumeşti.

Preferam răsăritul lunii şi câteodată auzeam,

în aceeaşi clipă, notele sublime ale corului final

din Nunta lui Figaro. De unde se auzea muzica?

N-am aflat niciodată.

Pentru că e-n natura cărărilor din grădină

să fie circulare, în fiecare noapte, după aceste preumblări,

mă regăseam în faţa uşii mele, privind-o îndelung,

cu greu reuşind să disting, în beznă, mânerul rotund, lucios.

A fost, a zis ea, o mare descoperire, în afara vieţii mele adevărate.

Dar în unele nopţi, a spus, luna abia se zărea printre

nori

şi muzica nu începea deloc. O noapte de pură descurajare.

Şi totuşi, noaptea următoare o luam de la capăt, iar adesea totul era bine.

Nu-mi venea nimic de spus în minte. Povestea asta, aşa dezlânată cum am scris-o,

a fost de fapt întreruptă la fiecare pas de tăceri ca-n transă

şi pauze-ndelungi, aşa că în momentul acesta deja se lăsase noaptea.

Ah, noaptea cuprinzătoare, noaptea

atât de dornică să adăpostească stranii percepţii. Simţeam că un secret important

e pe cale să-mi fie încredinţat, aşa cum o torţă e trecută

dintr-o mână-n alta într-o ştafetă.

Scuzele mele cele mai sincere, a spus ea.

Te confundasem cu una dintre prietenele mele.

Şi-a arătat spre statuile printre care stăteam,

eroi, sfinte martire

ţinând bebeluşi din granit la sân.

Neschimbătoare, a zis ea, nu ca fiinţele umane.

Am renunţat la ele, a zis.

Dar nu mi-am pierdut niciodată gustul pentru călătorii circulare.

Corectează-mă dacă greşesc.

Deasupra capetelor noastre, florile de cireş începuseră

să se scuture pe cerul nopţii, sau poate că stelele pluteau,

pluteau şi se destrămau, iar acolo unde se prăbuşeau

noi lumi luau fiinţă.

Curând după aceea m-am întors în oraşul natal

şi m-am împăcat cu fostul meu iubit.

Şi totuşi, din ce în ce mai des mintea mea se întorcea la acest incident,

studiindu-l din toate perspectivele, cu fiecare an tot mai convinsă,

în ciuda lipsei de dovezi, că-n el se afla ascuns un anumit secret.

În cele din urmă am tras concluzia că orice mesaj ar fi fost acolo,

el nu era conţinut de limbaj – aşa, mi-am dat seama, îmi vorbea mama,

tăcerile ei pline de vorbe tăioase povăţuindu-mă şi binecuvântându-mă –

şi mi s-a năzărit că nu doar mă-ntorsesem la iubitul meu

dar mă-ntorceam acum în Grădina Contesei

unde cireşii erau încă-n floare,

ca un pelerin ce caută ispăşire şi iertare,

drept care-am presupus că la un moment dat voi găsi acolo

o uşă cu mâner rotund, lucios,

dar când se va-ntâmpla asta şi unde, îmi era cu neputinţă să ştiu.

Musafiri din străinătate

1.

La ceva vreme după ce intrasem

în acea perioadă a vieţii

la care oamenii fac aluzii doar când e vorba de alţii,

nu şi de ei, în miez de noapte

a sunat telefonul. Suna şi suna

de parcă lumea ar fi avut nevoie de mine,

deşi în realitate era invers.

Stăteam întinsă-n pat, încercând să analizez

sunetul. Avea

insistenţa mamei şi stânjeneala dureroasă a tatei.

Când am răspuns, linia era moartă.

Sau telefonul funcţiona, dar cel care sunase era mort?

Sau nu sunase telefonul ci, poate, la uşă?

2.

Mama şi tata stăteau în frig

pe treptele de la intrare. Mama mă fixa cu privirea,

pe mine, o fiică, o femeie aidoma ei.

Nu te gândeşti niciodată la noi, a spus.

Îţi citim cărţile când ajung în ceruri.

Abia de ne mai menţionezi, abia ce-o mai aminteşti pe sora ta.

Şi-au arătat spre sora mea moartă, o fiinţă cu totul străină,

strâns înfăşată-n braţele mamei.

De n-am fi noi, a spus ea, tu n-ai exista.

Iar sora ta – ai sufletul surorii tale.

Apoi au dispărut, ca misionarii mormoni.

3.

Strada era din nou albă,

toate tufişurile-acoperite cu zăpadă greoaie

copacii sclipeau, încorsetaţi în gheaţă.

Stăteam întinsă în întuneric, aşteptând să se sfârşească noaptea.

Părea să fie noaptea cea mai lungă pe care-o trăisem eu vreodată,

mai lungă decât noaptea-n care m-am născut.

Scriu mereu despre voi, am spus cu voce tare.

De fiecare dată când spun „Eu”, mă refer la voi.

4.

Afară, strada era tăcută.

Receptorul zăcea pe-o parte printre cearşafurile mototolite;

zvâcnetul lui arţăgos încetase de câteva ore.

L-am lăsat aşa,

cu cordonul lui lung şerpuind pe sub mobilă.

Am privit cum cădea zăpada;

nu prea ascundea lucrurile,

cât le făcea să pară mai mari.

Cine-ar putea suna în miez de noapte?

Necazurile sună, disperarea sună.

Fericirea doarme ca un prunc.

Peisaj aborigen

Acum calci chiar pe tatăl tău, mi-a spus mama

şi, într-adevăr, stăteam exact în mijlocul

unui pat de iarbă aşa de bine tunsă-ncât ar fi putut fi

mormântul tatei, deşi nu era acolo vreo piatră care s-o ateste.

Acum calci chiar pe tatăl tău, a repetat,

mai tare-acum, şi-a-nceput să-mi sune straniu,

dat fiind că şi ea era moartă; până şi doctorul recunoscuse.

M-am mutat uşor într-o parte, unde

se termina tata şi-ncepea mama.

Cimitirul era tăcut. Vântul sufla printre copaci;

auzeam, foarte pierit, bocete venind dinspre alte şiruri de morminte,

şi mai de departe, un câine jeluind.

În cele din urmă, sunetele s-au estompat. Mi-a trecut prin minte

că nu-mi aminteam să mă fi adus vreo maşină acolo,

în locul care-mi părea acum a fi un cimitir, deşi ar fi putut fi

cimitir doar în mintea mea; poate era un parc sau, de nu un parc,

o grădină ori un umbrar, înmiresmate, am băgat de seamă, de parfumul trandafirilor – douceur de vivre îmbălsămând aerul, dulceaţa vieţii,

cum zice vorba. Deodată,

mi-am dat seama că sunt singură.

Unde dispăruseră celelalte,

vara şi sora mea, Caitlin şi Abigail?

Dar acum se cobora întunericul. Unde era maşina

care trebuia să ne ducă acasă?

Am început atunci să caut un soi de alternativă. Am simţit

cum creşte-n mine o nerăbdare, care aducea, aş zice, cu anxietatea.

În cele din urmă, în depărtare, am distins un tren micuţ,

oprit, se pare, în spatele unor arbuşti cu frunziş, conductorul

sprijinit leneş de cadrul uşii, fumând o ţigară.

Nu uita de mine, am strigat, acum alergând

peste multe morminte, nenumărate mame şi taţi –

Nu uita de mine, am strigat când am ajuns într-un sfârşit lângă el.

Doamnă, mi-a spus, arătând spre şine,

sper că-nţelegeţi că ăsta-i capătul, şinele se opresc aici.

Vorbele-i erau aspre, şi totuşi avea ochii blânzi;

asta m-a încurajat să insist mai tare.

Dar duc înapoi, am spus, şi am observat

robusteţea lor, de parcă ar fi avut înainte multe asemenea drumuri de întoarcere.

Ştii, a spus, munca noastră-i grea: înfruntăm

multă durere şi dezamăgire.

M-a privit cu şi mai multă onestitate.

Eram şi eu ca tine odinioară, a adăugat, îndrăgostit de tumult.

Acum îi vorbeam ca unui vechi prieten:

dar tu, am spus, ştiind că era liber să plece,

nu vrei deloc să te-ntorci acasă,

să vezi din nou oraşul?

Asta-i casa mea, a spus.

Oraşul – oraşul e locul unde dispar.

Utopia

Când opreşte trenul, a spus femeia, trebuie să te urci. Dar cum o să ştiu, a întrebat copila, că e trenul care trebuie? O să fie trenul care trebuie, a spus femeia, pentru că e ora potrivită. De gară se apropia un tren; din coş izvorau nori cenuşii de fum. Sunt îngrozită, se gândeşte copila, strângând în mâini lalelele galbene pe care o să i le dea bunicii. Părul i-a fost strâns împletit, ca să reziste pe timpul călătoriei. Apoi, fără o vorbă, se urcă în trenul din care se aude un sunet straniu, şi nu e într-o limbă precum cea pe care o vorbeşte ea, ci mai curând un geamăt sau un ţipăt.

Cornwall

Un cuvânt cade-n negură

ca mingea unui copil în iarba înaltă

unde rămâne strălucind şi scânteind

seducător până când

izbucnirile aurii se dovedesc a fi

doar flori de piciorul-cocoşului în câmpie.

Cuvânt/negură, cuvânt/negură: aşa stătea treaba cu mine.

Totuşi, tăcerea mea nu era niciodată deplină –

Ca o cortină trasă pentru a dezvălui o privelişte,

câteodată negura se risipea: vai, jocul se termina.

Jocul se termina şi lumea fusese

cumva nivelată de stihii

aşa că acum era totodată recăpătată şi inutilă.

Locuiam pe vremea aceea cu chirie într-o casă de ţară.

Câmpiile şi munţii luaseră locul clădirilor înalte.

Câmpii, vaci, apusuri deasupra pajiştii revene.

Doar ciripitul înconjurător distingea ziua de noapte,

murmurul necontenit şi freamătul se contopeau

în ceva înrudit cu tăcerea.

Şedeam, mă plimbam. Când se lăsa noaptea,

intram în casă. Pregăteam câte o cină sărăcăcioasă doar pentru mine,

la lumina lumânărilor.

Seara, când puteam, scriam în jurnal.

Departe, departe de tot, auzeam tălăngile vacilor

ce străbăteau păşunea.

Noaptea înainta din ce în ce mai tăcută.

Simţeam cuvintele dispărute

cum zac alături de tovarăşele lor,

precum fragmentele dintr-o biografie nerevendicată.

Totul era, bineînţeles, o mare greşeală.

Înfruntam, credeam eu, sfârşitul:

ca o fisură într-un drum prăfuit

sfârşitul mi se înfăţişa –

De parcă acel copac ce-mi înfruntase părinţii

devenise un abis cu forma unui copac, o gaură neagră

crescând în praf, acolo unde pe ziuă

o biată umbră ar fi fost de ajuns.

M-am simţit, în fine, uşurată să mă-ntorc acasă.

Când am ajuns, studioul era plin de cutii.

Tuburi de carton, cutiile diverselor

obiecte ce erau vieţile mele încremenite,

vazele şi oglinzile, bolul albastru

pe care-l umpleam cu ouă din lemn.

Cât despre jurnal:

am încercat. Am insistat.

Mi-am mutat scaunul în balcon –

Luminile străzii veneau înspre mine

înşirându-se de-a lungul râului, de-o parte şi de alta.

Birourile se întunecau.

La marginea râului,

ceaţa încercuia luminile;

după o vreme, nu mai vedeai luminile,

ci o stranie lucire înecând ceaţa,

sursa ei, un mister.

Noaptea înainta. Ceaţa

fremăta în jurul becurilor aprinse.

Presupun că acolo era vizibilă;

altundeva, pur şi simplu aşa stăteau lucrurile,

tulburi, acolo unde fuseseră clare.

Am închis cartea.

Totul era în urma mea, totul în trecut.

Înainte, aşa cum am spus, se afla tăcerea.

Nu vorbeam cu nimeni.

Câteodată suna telefonul.

Ziua alterna cu noaptea, pământul şi cerul

se iveau, pe rând, în lumină.

Postfaţă

Citind ceea ce tocmai am terminat de scris, cred acum

că m-am oprit precipitat, aşa că povestea mea pare-a fi fost

uşor distorsionată, încheindu-se aşa, nu abrupt

ci într-un soi de ceaţă artificială de felul celei

pulverizate pe scenă pentru a ascunde schimbările dificile de decor.

De ce m-am oprit? Vreun instinct

a intuit o formă, artista din mine

intervenind să oprească traficul în acel moment?

O formă. Sau soarta, după cum îi spun poeţii,

intuită în acele câteva ore de demult –

Trebuie să fi crezut asta odinioară.

Totuşi îmi displace termenul

ce-mi pare o cârjă, o fază,

adolescenţa minţii, poate –

Totuşi, era un termen pe care-l foloseam chiar eu,

adesea pentru a-mi explica eşecurile.

Soarta, destinul ale cărui proiecte şi avertismente

îmi par acum simple

simetrii locale, fleacuri

metonimice în interiorul unei confuzii imense –

Ceea ce vedeam era haosul.

Pensula mi-a încremenit în mână – nu-l puteam picta.

Întuneric, tăcere: asta era senzaţia.

Cum îi spuneam noi atunci?

„O criză a viziunii” corespunzând, credeam eu,

copacului ce i-a înfruntat pe părinţii mei,

însă, pe când ei au fost împinşi

înainte, în obstacol,

eu m-am retras, sau am fugit –

Negura a-nvăluit scena (viaţa mea).

Personajele au venit şi-au plecat, s-au schimbat costume,

mâna mea cu pensulă se mişca dintr-o parte-n alta

fără să atingă pânza,

dintr-o parte-n alta, ca un ştergător de parbriz.

Cu siguranţă acesta era deşertul, noaptea întunecată.

(În realitate, o stradă aglomerată din Londra,

cu turiştii agitându-şi în aer hărţile colorate.)

Cineva pronunţă un cuvânt: Eu.

Din această curgere

marile forme –

Am inspirat adânc. Şi mi-am dat seama

că persoana care a tras aer în piept

nu era persoana din povestea mea, cu acea mână de copil

ce manevrează plină de încredere creionul –

Oare fusesem acea persoană? Un copil dar totodată

un explorator căruia-i este brusc luminată cărarea, în faţa căruia

vegetaţia se dă în lături –

Şi dincolo de asta, nemaifiind ascunsă vederii, acea singurătate

exaltată pe care a trăit-o probabil Kant

pe drumul lui spre poduri –

(Împărtăşim o zi de naştere.)

Afară, străzile festive

erau pline, pe final de ianuarie, cu lumini stinse de Crăciun.

O femeie se sprijinea de umărul iubitului

fredonând Jacques Brel cu vocea subţire, de soprană –

Bravo! Uşa se-nchide.

Acum nimic nu mai scapă, nimic nu intră –

Nu mă mişcasem. Am simţit cum deşertul

se-ntinde în faţa mea, cum se-ntinde (îmi pare acum)

în toate părţile, mişcându-se chiar în timp ce vorbesc,

aşa că eram constant

faţă-n faţă cu nimicul, acel

fiu vitreg al sublimului,

care, se dovedeşte,

a fost atât subiectul, cât şi mediul meu.

Ce ar fi spus geamănul meu, de-ar fi ajuns la el

gândurile mele?

Poate-ar fi spus că

în cazul meu nu era niciun obstacol (de dragul argumentaţiei)

după care aş fi fost

îndrumată spre religie, cimitirul unde

se răspunde întrebărilor legate de credinţă.

Ceaţa s-a risipit. Pânzele albe

au fost întoarse cu faţa la perete.

Pisicuţa a murit (aşa zicea cântecul).

Oare o să fiu sculat din morţi, întreabă spiritul.

Iar soarele spune da.

Iar deşertul răspunde

vocea ta e nisip risipit în vânt.

Miezul nopţii

În sfârşit, noaptea m-a învăluit;

pluteam pe ea, poate în ea,

ori mă purta aşa cum râul poartă

o barcă, iar în acelaşi timp,

se-nvârtejea deasupra mea,

împânzită de stele, totuşi întunecată.

Astea erau clipele pentru care trăiam.

Eram, aşa simţeam, ridicată în mod misterios deasupra lumii

astfel că acţiunea era, în sfârşit, imposibilă

ceea ce făcea ca gândirea să devină nu doar posibilă, ci nelimitată.

Nu avea capăt. Nu era nevoie, simţeam eu,

să fac nimic. Totul

urma să fie făcut pentru mine, sau mie,

iar dacă asta nu se întâmpla înseamnă că nu fusese vorba despre ceva

esenţial.

Stăteam în balconul meu.

În mâna dreaptă ţineam un pahar de scotch

în care se topeau două cuburi de gheaţă.

Tăcerea pătrunsese în mine.

Era ca noaptea, iar amintirile mele – erau ca stelele

pentru că erau imobile, deşi, bineînţeles,

dacă am putea vedea ca nişte astronomi

am vedea că ele sunt focuri nesfârşite, ca focurile iadului.

Mi-am aşezat paharul pe balustrada din metal.

Dedesubt, râul licărea. Cum am spus,

totul sclipea – stelele, luminile de pe pod, clădirile

importante iluminate ce păreau a se opri la nivelul râului

pentru a porni din nou, opera omului

întreruptă de natură. Din vreme-n vreme vedeam

bărcile de agrement ale înserării; pentru că seara era caldă,

erau încă pline de oameni.

Asta a fost marea excursie a copilăriei mele.

Scurta călătorie cu trenul ce-a culminat cu un ceai Gala pe cheiul râului,

apoi ceea ce mătuşa mea a numit promenada noastră,

apoi chiar vaporul ce-a navigat înainte şi-napoi deasupra apelor întunecate –

Monedele din mâna mătuşii au trecut în mâna căpitanului.

Mi-a fost înmânat biletul, de fiecare dată un alt număr.

Apoi vaporul a pătruns printre curenţi.

Îl ţineam pe fratele meu de mână.

Priveam succesiunea de monumente

mereu în aceeaşi ordine

astfel încât ne mutam în viitor

trăind recurenţe perpetue.

Vaporul naviga în amonte şi înapoi.

Se mişca prin timp şi apoi

printr-o inversare a timpului, deşi direcţia noastră

era mereu înainte, iar carena încontinuu

săpa o cărare în apă.

Era asemenea unei ceremonii religioase

în care congregaţia stătea

în aşteptare, contemplând,

şi la asta se reducea totul, la contemplaţie.

Oraşul aluneca pe lângă noi,

jumătate pe dreapta, jumătate pe stânga.

Uite ce frumos e oraşul,

ne-a spus mătuşa. Pentru că

era luminat, bănuiesc. Sau poate pentru că

aşa scria în broşura tipărită.

După asta am luat primul tren.

Am aţipit des, chiar şi fratele meu a adormit.

Eram copii de la ţară, neobişnuiţi cu asemenea intensităţi.

Măi băieţi, sunteţi terminaţi, a spus mătuşa mea,

de parcă însăşi copilăria noastră ar fi purtat

o aură a epuizării.

Afară, se auzea strigătul bufniţei.

Cât de obosiţi eram când am ajuns acasă.

M-am culcat cu ciorapii în picioare.

Noaptea era foarte întunecată.

Luna a răsărit.

Am văzut mâna mătuşii cum apucă balustrada.

Cu mare bucurie, aplaudând şi chiuind,

ceilalţi au urcat pe puntea superioară

să urmărească dispariţia pământului în ocean –

Sabia în stâncă

Analistul meu a ridicat scurt privirea.

În mod normal nu-l puteam vedea

dar învăţasem, în anii petrecuţi împreună,

să intuiesc aceste mişcări. Ca de obicei,

a refuzat să recunoască

dacă aveam dreptate sau nu. Inocenţa mea versus

comportamentul lui evaziv: micul nostru joc.

În momente ca ăsta, simţeam că analiza

e înfloritoare: părea să işte în mine

o vivacitate vicleană pe care eram

înclinată s-o reprim. Indiferenţa

analistului în faţa performanţelor mele

era acum enorm de liniştitoare. Un soi de intimitate

crescuse între noi

ca un codru în jurul unui castel.

Jaluzelele erau lăsate. Dungi şovăitoare

de lumină înaintau pe covor.

Printr-o mică fâşie de deasupra pervazului,

vedeam lumea de afară.

În tot acest timp aveam senzaţia ameţitoare

că plutesc deasupra vieţii mele. Undeva departe,

s-a petrecut viaţa aceea. Dar

se petrecea ea încă: asta era întrebarea.

Vară târzie: lumina pălea.

Petice scăpate pe furiş pâlpâiau deasupra plantelor în ghivece.

Eram în al şaptelea an de analiză.

Începusem să desenez din nou – mici schiţe modeste, constructe

ocazionale tridimensionale

modelate după obiecte funcţionale –

Totuşi, analiza îmi solicita

mult timp. De unde

scădeam acest timp: şi asta

era întrebarea.

Stăteam întinsă, privind fereastra,

lungi intervale de tăcere alternând

cu ruminaţii oarecum indiferente

şi întrebări retorice –

Analistul, simţeam, mă privea.

Astfel, în imaginaţia mea, îşi fixează o mamă copilul adormit,

iertarea precedând înţelegerea.

Sau, mai probabil, aşa trebuie să mă fi privit fratele meu –

poate că tăcerea dintre noi prefigura

această tăcere, în care tot ceea ce rămânea nespus

era cumva împărtăşit. Părea un mister.

Apoi ora s-a terminat.

Am coborât aşa cum urcasem;

portarul a deschis uşa.

Vremea blândă a acelei zile era tot acolo.

Deasupra magazinelor, fuseseră desfăşurate copertine dungate

ca să protejeze fructele.

Restaurante, magazine, chioşcuri

cu ediţii de seară şi ţigări.

Interioarele se luminau

în timp ce exteriorul devenea din ce în ce mai întunecat.

Poate că-şi făceau efectul medicamentele?

La un moment dat, s-au aprins lampioanele.

Am avut brusc senzaţia că sunt urmărită de camere de filmat;

simţeam mişcarea din jurul meu, fiinţe ca mine

împinse de un fetiş iraţional al acţiunii –

Cât de profund mă împotriveam la asta!

Îmi părea superficial şi fals, sau poate

parţial şi fals – Pe când adevărul – ei bine, adevărul, aşa cum îl vedeam eu

era exprimat ca nemişcare.

Am mers o vreme, privind la vitrinele magazinelor – prietenii mei deveniseră celebri.

Auzeam curgerea râului în fundal,

de unde venea mirosul uitării

amestecat cu cel al ierburilor aromatice din ghivecele restaurantelor –

Stabilisem să mă văd cu o veche cunoştinţă la cină.

Şi uite-l acolo, la masa noastră obişnuită;

vinul era în pahare; conversa cu ospătarul,

vorbeau despre felurile de mâncare cu miel.

Ca de obicei, s-a iscat o mică ceartă la cină, aparent

legată de o problemă de estetică. Am lăsat-o să se stingă.

Afară, podul strălucea.

Maşinile goneau încoace şi-ncolo, râul

strălucea la rândul lui, imitând podul. Natura

reflecta arta: ceva în genul.

Prietenului meu i s-a părut o imagine puternică.

Era scriitor. Numeroasele lui romane erau,

la vremea aia, foarte lăudate. Semănau mult între ele.

Totuşi, mulţumirea lui ascundea suferinţă

aşa cum probabil că suferinţa mea ascundea mulţumire.

Ne ştiam de mulţi ani.

L-am acuzat, iar, de lene.

El mi-a aruncat, iar, cuvintele-napoi –

Şi-a ridicat paharul şi l-a întors cu fundul în sus.

Asta-i puritatea ta, a spus,

ăsta e perfecţionismul tău – Paharul era gol; nu a lăsat nicio urmă pe faţa de masă.

Mi se urcase vinul la cap.

Am mers încet spre casă, cufundată în gânduri, uşor abţiguită.

Mi se urcase vinul la cap, sau era chiar

noaptea, dulceaţa sfârşitului de vară?

Criticii, a spus el,

criticii au ideile. Noi, artiştii

(m-a inclus şi pe mine) – noi, artiştii,

suntem doar nişte copii cu jocurile noastre.

Muzică interzisă

După ce orchestra cântase ceva vreme şi trecuse de andante, de scherzo, de poco adagio, iar primul flautist îşi aşezase capul pe suportul de instrument, dat fiind că nu ar mai fi fost nevoie de el până a doua zi, a venit un pasaj care era numit muzica interzisă pentru că nu putea, a specificat dirijorul, fi interpretată. Totuşi, ea trebuie să existe şi să se treacă prin ea, un interval aflat la discreţia dirijorului. Dar în seara asta, hotărăşte dirijorul, ea trebuie interpretată – e ahtiat să-şi facă un nume. Flautistul se trezeşte tresărind. S-a întâmplat ceva cu urechile lui, ceva ce n-a mai simţit vreodată. Somnul lui a luat sfârşit. Unde mă aflu acum, se gândeşte. Şi apoi a repetat, ca un bătrân care zace pe podea, în loc să se afle în pat. Unde mă aflu acum?

Fereastra deschisă

Un scriitor mai vârstnic îşi făcuse obiceiul de a scrie cuvântul SFÂRŞIT pe o bucată de hârtie înainte de a începe să lucreze la povestirile lui, după care lua un teanc de foi, de obicei subţire iarna, când lumina zilei se stingea repede, şi comparativ mai mare în timpul verii, când gândirea lui se elibera şi devenea asociativă, expansivă ca gândirea unui tânăr. Indiferent de numărul lor, aşeza aceste foi goale deasupra ultimei, ascunzând-o astfel. Abia atunci povestirea i se dezvăluia, castă şi rafinată iarna, mai liberă vara. Prin aceste metode devenise un maestru recunoscut.

Lucra de preferinţă într-o încăpere fără ceasuri, încrezându-se în lumină să-i spună când se termina ziua. Vara, îi plăcea să ţină fereastra deschisă. Atunci cum de-a intrat, vara, vântul iernii în încăpere? Ai dreptate, a urlat el în vânt, asta mi-a lipsit, această hotărâre şi bruscheţe, acest caracter surprinzător – Ah, de-aş putea face asta, aş fi un zeu! Şi s-a întins pe podeaua rece a biroului, privind cum vântul răscoleşte foile, amestecându-le pe cele scrise cu cele nescrise, cu sfârşitul rătăcit printre ele.

Asistentul melancolic

Am avut un asistent, dar el era melancolic,

atât de melancolic, încât asta-l împiedica să-şi facă treaba.

Trebuia să-mi deschidă scrisorile, care erau doar câteva,

şi să răspundă la cele care cereau un răspuns,

lăsând un spaţiu la final, pentru semnătura mea.

Şi, sub semnătura mea, iniţialele lui,

formalitate de care, la început, era tare mândru.

Când suna telefonul, trebuia să spună

că angajatorul lui este deocamdată ocupat,

şi să se ofere să preia mesajul.

După câteva luni, a venit la mine.

Stăpâne, a spus (aşa-mi zicea el),

am ajuns să-ţi fiu inutil; trebuie să mă dai afară.

Şi am văzut că-şi făcuse bagajele

şi era gata de plecare, deşi era noapte

şi ningea. Mi s-a făcut milă de el.

Ei bine, am spus, dacă nu-ţi poţi îndeplini aceste câteva îndatoriri,

atunci ce poţi face? Iar el mi-a arătat ochii,

care erau plini de lacrimi. Pot să plâng, a spus.

Atunci trebuie să plângi pentru mine, i-am spus,

aşa cum Iisus a plâns pentru omenire.

Totuşi, simţeam că ezită.

Viaţa ta e de invidiat, a spus:

la ce să mă gândesc atunci când plâng?

Şi i-am vorbit despre zilele mele găunoase,

şi despre timp, care se sfârşeşte,

şi despre lipsa de sens a realizărilor mele,

iar pe măsură ce vorbeam am avut senzaţia stranie

de a simţi din nou ceva

faţă de altă fiinţă umană –

A rămas complet nemişcat.

Aprinsesem un mic foc în vatră;

îmi amintesc cum se auzea murmurul satisfăcut al buştenilor muribunzi –

Stăpâne, a spus, ai oferit

un sens suferinţei mele.

A fost un moment ciudat.

Toată discuţia păruse totodată adânc înşelătoare

şi profund adevărată, de parcă asemenea cuvinte precum găunoşenie

şi lipsă de sens

stimulaseră vreo emoţie reamintită

care se ataşa acum de această ocazie şi această persoană.

Chipul îi radia. Lacrimile îi scânteiau

roşii şi aurii în lumina focului.

Apoi a dispărut.

Afară, zăpada cădea,

peisajul schimbându-se într-o serie de

generalizări plate

marcate ici şi colo de forme

enigmatice, acolo unde zăpada fusese spulberată.

Strada era albă, copacii de tot soiul erau albi –

Schimbări de suprafaţă, dar nu asta e ce

vedem cu adevărat, întotdeauna?

Racursiul unei călătorii

Scările mi s-au părut mai greu de urcat decât mă aşteptasem, aşa că m-am aşezat, ca să zic aşa, la mijlocul călătoriei. Pentru că era o fereastră mare pe partea din

faţa balustradei, am putut să mă distrez cu micile drame şi comedii ale străzii, deşi n-a trecut niciun cunoscut, cu siguranţă nimeni care-ar fi putut să mă ajute. Nici chiar scările nu erau folosite, din ce mi-am dat seama. Trebuie să te ridici, frate, mi-am spus. Fiindcă asta a părut dintr-odată imposibil, am făcut cum am crezut mai bine: m-am pregătit de somn, cu capul şi braţele pe treapta de sus, cu trupul ghemuit dedesubt. La ceva vreme după, a apărut o fetiţă în capul scărilor, ţinând de mână o femeie mai vârstnică. Bunico, a strigat fetiţa, e un mort pe scară! Trebuie să-l lăsăm să doarmă, a spus bunica. Trebuie să-l ocolim în linişte. Se află în acel punct al vieţii când pare insuportabil atât să te întorci la început, cât şi să mergi spre capăt; prin urmare, s-a hotărât să se oprească aici, în mijlocul lucrurilor, deşi asta-l transformă într-un obstacol pentru alţii, cum suntem noi. Dar nu trebuie să abandonăm speranţa; şi în viaţa mea a existat un asemenea moment, chiar dacă se-ntâmpla cu mult timp în urmă. Spunând asta, a dat drumul copilei ca s-o ia înaintea ei, astfel încât să mă depăşească fără să mă deranjeze.

Mi-ar fi plăcut să-i ascult toată povestea, dat fiind că părea, în timp ce trecea pe lângă mine, o femeie viguroasă, gata să se bucure de plăcerile vieţii, şi deopotrivă directă, lipsită de iluzii. Dar îndată vocile lor au devenit şoapte, ori ajunseseră foarte departe. O să-l mai vedem la întoarcere, a murmurat copilul. O să fie de mult plecat, a spus bunica, va fi terminat de urcat sau de coborât, după caz. Atunci o să-mi iau rămas-bun acum, a spus fetiţa. Şi a îngenuncheat mai jos de mine, cântând o rugăciune pe care am recunoscut-o ca fiind rugăciunea evreiască pentru morţi. Domnule, a şoptit, bunica zice că nu eşti mort, dar m-am gândit că rugăciunea asta îţi va

linişti groaza când eu nu voi mai fi aici, la momentul potrivit.

Când o vei auzi din nou, a spus ea, poate că versurile vor fi mai puţin intimidante dacă-ţi vei aminti cum le-ai auzit prima oară, rostite de vocea unei fetiţe.

Apropierea de orizont

Într-o dimineaţă m-am trezit şi nu-mi puteam mişca mâna dreaptă.

Avusesem, din când în când, dureri serioase

pe partea aia, la mâna cu care pictez,

dar de data asta nu simţeam nicio durere.

Într-adevăr, nu simţeam nimic.

Medicul a sosit în mai puţin de-o oră.

S-a pus imediat problema de a consulta alţi medici,

de a face diverse investigaţii, intervenţii – l-am trimis pe doctor acasă,

în schimb am angajat secretarul care notează aceste gânduri,

şi-ale cărui calităţi, mi se dau asigurări, sunt adecvate nevoilor mele.

Stă aşezat lângă pat, cu capul plecat,

probabil pentru a nu putea fi descris.

Aşa că-ncepem. Pluteşte un soi de

veselie-n aer,

de parcă ar cânta păsările.

Prin fereastra deschisă intră rafale de vânt înmiresmate.

Se apropie cu repeziciune (îmi amintesc) ziua mea de naştere.

Poate că cele două momente măreţe se vor ciocni

şi-mi voi vedea cele două euri cum se-ntâlnesc, venind şi plecând –

Bineînţeles, mare parte din eul meu originar

a murit deja, aşa că un strigoi va trebui

să-mbrăţişeze o mutilare.

Cerul, vai, e încă foarte departe,

nu foarte vizibil din pat.

Există acum ca ipoteză îndepărtată,

un loc al libertăţii cu totul neconstrâns de realitate.

Mă trezesc imaginându-mi triumfurile bătrâneţii,

desene imaculate, vizionare

făcute cu mâna mea stângă – „stângă” fiind de asemenea „cea rămasă”.

Fereastra e închisă. Iarăşi linişte, multiplicată.

Iar din mâna mea dreaptă, toată simţirea dispărută.

Ca atunci când însoţitoarea de bord anunţă încheierea

părţii audio a serviciului din timpul zborului.

Simţirea dispărută – mi se pare

că ar fi o bună inscripţie funerară.

Dar am greşit când am sugerat

că s-a mai întâmplat.

De fapt, am fost hăituită de simţire;

darul expresiei

e cel care m-a părăsit adesea.

M-a părăsit, m-a chinuit, practic toată viaţa mea.

Secretarul ridică fruntea,

plin de respect abstract,

apropierea morţii inspiră.

Nu poate fi, serios, decât incitantă

această naştere a formei din haos.

O maşinărie, văd, a fost instalată lângă pat

pentru a-i informa pe vizitatorii mei

în legătură cu înaintarea mea spre orizont.

Propria-mi privire tot alunecă spre ea,

linia palpitândă

urcă şi coboară uşor

ca o voce de om într-un cântec de leagăn.

Apoi vocea amuţeşte.

Moment în care sufletul meu se va fi contopit

cu infinitul, care e reprezentat

de o linie dreaptă,

ca un semn de minus.

Nu am moştenitori

în sensul în care nu am nimic substanţial

de lăsat în urmă.

Poate că timpul va revizui această dezamăgire.

Cei ce mă ştiu bine nu vor fi uimiţi;

sunt de acord. Cei de care

mă leagă afecţiunea

vor ierta, sper, distorsiunile

impuse de această ocazie.

Voi fi concisă. Cu asta se încheie,

după cum spune însoţitoarea de bord,

zborul nostru de scurtă durată.

Şi toţi oamenii pe care nu-i vom cunoaşte vreodată

se bulucesc pe culoar, şi toţi sunt dirijaţi

spre terminal.

Seria albă

O zi urma celeilalte, fără întrerupere.

Iarna a trecut. Luminile de Crăciun au fost strânse

laolaltă cu stelele ponosite

atârnate de-a lungul diverselor străzi comerciale.

Pe pavajul umed au apărut cărucioarele cu flori,

căldăruşele din metal pline cu flori de gutui şi dediţei.

Sfârşitul a venit şi-a trecut.

Sau ar trebui să spun, la anumite intervale sfârşitul s-a apropiat;

am trecut prin el aşa cum un avion trece printr-un nor.

Vizavi, semnul de liber încă lumina deasupra toaletei.

Mătuşa mea a murit. Fratele meu s-a mutat în America.

La încheietură, cadranul ceasului lumina în falsul întuneric

(se dădea filmul).

Asta era proprietatea lui specială, un fel de pulsaţie albăstruie

ce făcea ca numerele să fie uşor de citit, chiar şi-n absenţa luminii.

Princiar, mereu am crezut asta.

Totuşi, trecerea serenă a braţului orei

nu mai reprezenta percepţia mea asupra timpului

care devenise un simţ al imobilităţii

exprimată drept mişcare de-a curmezişul unor distanţe foarte mari.

Braţul s-a mişcat;

douăsprezece, pe măsură ce-l urmăream, a devenit unu, din nou.

În vreme ce timpul era acum mediul în care

eram conţinută împreună cu ceilalţi pasageri,

aşa cum bebeluşul e conţinut de pătuţul lui solid,

sau, ca să extind comparaţia, aşa cum pruncul nenăscut

se bălăceşte în pântecele mamei.

În afara pântecelui, pământul se prăbuşise în depărtare;

vedeam cum văpăile fulgerelor izbesc aripa.

Când mi s-au terminat fondurile,

am mers să locuiesc pentru o vreme

într-o căsuţă de pe pământurile fratelui meu

în statul Montana.

Am ajuns pe întuneric;

la aeroport, mi s-au pierdut bagajele.

Mi se părea că mă mutasem

nu pe orizontală, ci mai curând dintr-un loc foarte jos

într-unul aflat la mare înălţime,

poate încă suspendat în aer.

Într-adevăr, Montana era asemeni lunii –

Fratele meu conducea cu mână sigură pe drumul cu gheaţă,

oprind din când în când să-mi arate

vreo formaţiune stranie.

Eram, în mare, tăcuţi.

Mi-a trecut prin minte că reluaserăm

aranjamentele copilăriei,

picioarele care ni se atingeau, volanul

substituindu-se acum cărţii.

Totuşi, în cel mai profund sens, ele erau interşanjabile:

dacă fratele meu nu ne-ar fi condus mereu,

atât pe el, cât şi pe mine, afară din sumbra noastră cameră

într-o noapte cu stânci şi lacuri

punctate de săbii iţindu-se ici şi colo –

Cerul era negru. Pământul era alb şi rece.

Am urmărit noaptea dispărând. Deasupra zăpezii albe

soarele a răsărit, dând zăpezii o stranie nuanţă rozalie.

Apoi am ajuns.

Am stat o vreme în holul rece, aşteptând să pornească încălzirea.

Fratele meu a scris lista de cumpărături pe care i-am dictat-o.

Pe chipul fratelui meu,

valurile de tristeţe alternau cu cele de fericire.

M-am gândit, bineînţeles, la casa din Cornwall.

La vaci, la monotona muzică vărătică a clopotelor –

Am trăit, aşa cum probabil bănuieşti, o clipă de teroare puternică.

Apoi am rămas singură.

A doua zi, mi-au venit bagajele.

Mi-am despachetat cele câteva lucruri.

Fotografia cu părinţii mei în ziua nunţii

la care se adăuga acum

o fotografie a mătuşii mele în tinereţea ei abandonată, un suvenir

pe care-l preţuise şi mi-l lăsase mie.

Pe lângă astea, doar articole de toaletă şi medicamente,

alături de mica mea garderobă cu haine de iarnă.

Fratele meu mi-a adus cărţi şi ziare.

M-a învăţat diverse deprinderi lumeşti noi

de care în curând urma să nu mai am nevoie.

Totuşi, pentru mine asta era lumea nouă:

nu era nimic şi nimic nu se presupunea că se va întâmpla.

Zăpada cădea din cer. În anumite după-amiezi,

îi dădeam lecţii de desen soţiei fratelui meu.

La un moment dat, am început din nou să pictez.

Era imposibil să-ţi formezi

vreun fel de judecată legată de valoarea lucrărilor.

De ajuns să spunem că picturile erau

imense şi complet albe. Vopseaua fusese

aplicată în straturi groase, cu mişcări ample, neregulate –

Câmpii de alb şi scânteieri, fulgerări

de albastru, albastrul cerului vestic,

sau ceea ce numeam în sinea mea

albastru-de-ceas. Îmi vorbea dintr-o altă lume.

Mi-am condus poporul, îmi spunea,

în sălbăticie

unde va fi purificat.

Soţia fratelui meu era fascinată.

Câteodată venea nepotul meu

(în curând avea să-mi devină companion).

Văd, spunea ea, figura unui copil.

Voia să spună, cred, că de pe suprafaţa picturii emanau sentimente,

sentimente de neajutorare sau singurătate –

Afară, zăpada cădea.

Fusesem acceptată, simţeam asta, în încremenirea ei.

Totuşi, fiecare mişcare a pensulei era o decizie,

nu o decizie conştientă, totuşi o decizie,

ca atunci când, de exemplu, ucigaşul apasă pe trăgaci.

Asta, spune el. Asta e ceea ce vreau să fac.

Sau, poate, ceea ce trebuie să fac.

Sau asta e tot ce pot eu să fac.

Aici, cred, analogia sfârşeşte

într-un hăţiş de judecăţi morale.

După care, bănuiesc, nu-şi aminteşte nimic.

La fel, nu pot spune exact

cum au luat fiinţă picturile astea, deşi la final

au fost multe, greu de expediat acasă.

Când m-am întors, Harry era cu mine.

Este, cred, un băiat gentil

cu înclinaţii spre viaţa domestică.

De fapt, a învăţat singur să gătească

în ciuda presiunilor puse de programul lui academic.

Ne potrivim. Adesea cântă în timp ce-şi face treburile.

Aşa cânta mama (sau, mai precis, asta povestea mătuşa mea).

Îi cer adesea un anumit cântec care mi-e drag,

iar el se apucă să-l înveţe. Este, după cum am spus,

un băiat gentil. Dealurile au prins viaţă, cântă el,

iar şi iar. Şi câteodată, în timpul stărilor mele de spirit mai întunecate,

acel Jaques Brel care m-a tot bântuit.

Pisicuţa a murit, asta însemnând, presupun,

ultima speranţă.

Pisicuţa a murit, cântă Harry,

va fi inutilă fără trup.

Cântate de vocea lui Harry, toate astea sunt liniştitoare.

Câteodată vocea-i tremură, ca-n timpul unei emoţii puternice,

iar atunci, pentru o clipă, dealurile au prins viaţă copleşeşte

pisicuţa a murit.

Dar noi nu trebuie, în mare, să alegem între ele.

Totuşi, cântecele mai sumbre îl inspiră; fiecare vers capătă variante.

Pisica a murit: cine-şi va aşeza, acum,

inima pe inima mea, ca să mă-ncălzească?

Sfârşitul speranţei, cred că asta înseamnă,

totuşi, în vocea lui Harry pare că o poartă măreaţă se deschide furtunos –

Pisica ninsă dispare pe crengile de sus;

O, oare ce voi vedea când o voi urmări cu privirea?

Calul şi călăreţul

A fost odată un cal, iar pe cal stătea un călăreţ. Cât de arătoşi păreau în lumina soarelui de toamnă, pe când se apropiau de un straniu oraş! Oamenii se îmbulzeau pe străzi sau strigau de la ferestrele înalte. Bătrânele stăteau printre ghivece cu flori. Dar când te uitai după vreun alt cal sau alt călăreţ, degeaba o făceai. Prietene, a spus animalul, de ce nu mă abandonezi? De unul singur, o să te descurci pe aici. Dar să te abandonez, a spus celălalt, ar însemna să las o parte din mine în urmă, şi cum să fac asta dacă nu ştiu ce parte din mine eşti tu?

O operă de ficţiune

În timp ce întorceam ultima filă, după multe nopţi, un val de tristeţe m-a-nvăluit. Unde dispăruseră toţi aceşti oameni ce păruseră atât de reali? Ca să-mi abat atenţia, am ieşit în noapte; din instinct, am aprins o ţigară. În întuneric, ţigara strălucea ca focul aprins de un supravieţuitor. Dar cine-ar putea vedea această lumină, acest mic punct printre infinitele stele? Am rămas o vreme-n întuneric, cu ţigara ce strălucea şi devenea mai mică, fiece respiraţie ucigându-mă cu răbdare. Cât de mică era, cât de puţin dura. Puţin, puţin, dar acum înăuntrul meu, acolo unde stelele n-ar putea fi niciodată.

Povestea unei zile

1.

Am fost trezită în dimineaţa asta ca de obicei

de dungile înguste de lumină ce treceau prin jaluzele

aşa că primul meu gând a fost despre

incompletitudinea luminii –

Mi-am imaginat lumina aşa cum fusese ea înainte ca jaluzelele s-o oprească –

cât de zădărnicită trebuie să se fi simţit, ca o minte

asurzită de prea multe medicamente.

2.

În curând m-am găsit

la măsuţa mea îngustă; la dreapta,

rămăşiţele unui dejun frugal.

Limbajul îmi umplea capul, veselia sălbatică

alterna cu disperarea profundă –

Dar dacă esenţa timpului este schimbarea,

cum poate ceva să devină nimic?

Asta m-am întrebat eu.

3.

Am stat târziu în noapte şi-am meditat la măsuţa mea

până când mi-am simţit capul atât de greu şi de gol

încât a trebuit să mă întind.

Dar nu m-am întins. În schimb, mi-am aşezat capul pe braţele

încrucişate în faţa mea pe lemnul aspru.

Ca un pui de pasăre în cuib, capul mi-era

aşezat pe braţe.

Era sezonul secetos.

Am auzit ceasul bătând de trei, apoi de patru –

Am început atunci să străbat camera

şi la scurt timp după aceea străzile de afară

ale căror cotituri şi ocoluri mi-erau familiare

din alte nopţi ca asta. Am mers şi-am tot mers în cerc,

imitând instinctiv braţele ceasului.

Pantofii, când am privit în jos, mi-erau acoperiţi cu praf.

Deja luna şi stelele apuseseră.

Dar ceasul din turnul bisericii încă strălucea –

4.

Aşa că m-am întors acasă.

Am rămas vreme-ndelungată

pe veranda din capul scărilor,

refuzând să descui uşa.

Soarele răsărea.

Aerul devenise greu,

nu pentru că ar fi conţinut mai multă substanţă

ci pentru că nu mai rămăsese nimic de respirat.

Am închis ochii.

Eram sfâşiată între o structură de opoziţii

şi o structură narativă –

5.

Camera era aşa cum o lăsasem.

În colţ se afla un pat.

Mai era şi masa de sub fereastră.

Era acolo lumina care se izbea de fereastră

până când am ridicat jaluzelele

şi-n clipa aceea a fost redistribuită

sub forma unor pâlpâiri prin coronamentul copacilor.

O grădină de vară

1.

Cu câteva săptămâni în urmă am descoperit o fotografie a mamei

în care stă aşezată la soare, cu faţa înflăcărată fie în urma unei realizări, fie a unui triumf.

Soarele strălucea. Câinii

îi dormeau la picioare, acolo unde şi timpul dormea,

calm şi nemişcat, aşa cum e în toate fotografiile.

Am şters praful de pe chipul mamei.

Într-adevăr, praful acoperea totul; îmi părea a fi voalul

persistent de nostalgie ce protejează toate relicvele copilăriei.

În fundal, un amestec de mobilă de grădină, copaci şi tufişuri.

Soarele a coborât pe cer, umbrele s-au lungit şi s-au întunecat.

Cu cât ştergeam mai mult praful, cu atât creşteau aceste umbre.

A venit vara. Copiii

s-au aplecat peste gardul de trandafiri, iar umbrele lor

s-au contopit cu umbrele trandafirilor.

Un cuvânt mi-a venit în minte, privind

toate aceste deplasări şi schimbări, aceste ştersături

care acum erau evidente –

a apărut şi la fel de iute a dispărut.

Era orbire ori beznă, primejdie, confuzie?

A venit vara, apoi toamna. Frunzele îşi schimbau culoarea,

copiii erau puncte luminoase într-un amestec de bronz şi siena.

2.

Când mi-am revenit cât de cât după aceste evenimente,

am pus fotografia la loc, aşa cum o găsisem

între paginile unei cărţi broşate străvechi,

din care multe fragmente fuseseră adnotate

pe margine, câteodată cu cuvinte, dar mult mai adesea

cu semne de întrebare şi de exclamare însufleţite

însemnând „Sunt de acord” sau „Nu ştiu, sunt confuză” –

Cerneala era ştearsă. Ici şi colo nu-mi dădeam seama

ce gânduri îi trecuseră prin minte cititoarei

dar printre pete simţeam un fel de

urgenţă, de parcă ar fi căzut lacrimi acolo.

Am ţinut pentru o vreme cartea în mână.

Era Moartea la Veneţia (în traducere);

Îmi notasem numărul paginii în caz că, aşa cum credea Freud,

nimic nu e întâmplător.

Astfel micuţa fotografie

a fost îngropată la loc, aşa cum trecutul e îngropat în viitor.

Pe margine erau scrise două cuvinte,

unite printr-o săgeată: „sterilitate” şi, în josul paginii, „uitare” –

„Lui i se părea că psihagogul acela palid şi

drăgălaş îi zâmbeşte şi îi face semne...”

3.

Cât de tăcută e grădina;

nicio briză nu vântură cireşul cornelian.

A sosit vara.

Ce linişte e

acum, când natura a triumfat. Stâlpii

scorţoşi de sicomor

sprijină rafturile

imobile ale frunzişului,

pajiştea de dedesubt

luxuriantă, fosforescentă –

Şi, în mijlocul cerului,

zeul impudic.

Lucrurile sunt, spune el. Ele sunt, nu se schimbă;

reacţia nu se schimbă.

Cât de tăcută e scena,

dar şi publicul; pare că

respiraţia e o intruziune.

Trebuie că e foarte aproape,

iarba e lipsită de umbră.

Cât de multă linişte, câtă tăcere,

ca o după-amiază în Pompei.

4.

A murit mama azi-noapte,

Mama, care nu moare niciodată.

Iarna era în aer,

la multe luni distanţă

dar oricum, era în aer.

Era zece mai.

Zambilele şi mărul

înfloreau în grădina din spate.

O auzeam pe Maria

fredonând cântece din Cehoslovacia –

Cât de singură sunt – cântece de genul ăsta.

Cât de singură sunt,

fără mamă, fără tată – mintea îmi pare-atât de goală fără ei.

Din pământ se strecurau arome;

farfuriile erau în chiuvetă,

spălate, dar nu şi aranjate.

La lumina lunii pline

Maria împăturea hainele spălate;

cearşafurile înţepenite deveneau

albe dreptunghiuri uscate din lumina lunii.

Cât de singură sunt, dar în muzică

tristeţea îmi e bucurie.

Era zece mai,

aşa cum fusese nouă, sau opt.

Mama dormea în patul ei,

cu mâinile întinse în faţă, cu capul

aşezat pe ele, în echilibru.

5.

Beatrice a dus copiii în parcul din Cedarhurst.

Soarele strălucea. Avioanele

treceau înainte şi-napoi deasupra capetelor, paşnic, pentru că războiul se terminase.

Era lumea imaginaţiei ei:

adevărat sau fals, nu avea nicio importanţă.

Proaspăt lustruită şi strălucitoare – asta era lumea. Praful

nu erupsese încă la suprafaţa lucrurilor.

Avioanele treceau înainte şi-napoi, spre

Roma ori Paris – nu puteai ajunge acolo

decât dacă zburai peste parc. Totul

trebuie să treacă peste, nimic nu se poate opri –

Copiii se ţineau de mână, aplecându-se

să miroasă trandafirii.

Aveau cinci şi şapte ani.

Infinit, infinit – asta

era percepţia ei asupra timpului.

Stătea aşezată pe o bancă, cumva ascunsă de stejari.

Departe, frica se apropia şi dispărea;

dinspre gară venea zgomotul pe care-l făcea.

Cerul era roz şi portocaliu, îmbătrânit, pentru că ziua se termina.

Nu bătea vântul. Ziua de vară

arunca umbre precum stejarii pe iarba verde.

Cuplul din parc

Un bărbat merge singur prin parc şi alături de el merge o femeie, şi ea singură. Cum îţi dai seama? E ca şi cum ar exista o linie între ei, ca o linie de pe un teren de sport. Şi totuşi, într-o fotografie ei ar putea părea un cuplu căsătorit, sătui unul de celălalt şi de nenumăratele ierni trăite împreună. Altă dată, ar putea fi străini ce urmează să se întâlnească din greşeală. Ea îşi scapă cartea; aplecându-se ca s-o ridice, ea atinge, din greşeală, mâna

lui, iar inima ei se deschide săltând precum cutia muzicală a unui copil. Iar din cutie iese o micuţă balerină din lemn. Eu am creat asta, gândeşte bărbatul; deşi nu face decât să se învârtă pe loc, este totuşi un soi de dansatoare, nu o simplă bucată de lemn. Asta trebuie să explice muzica aiuritoare ce vine dinspre copaci.